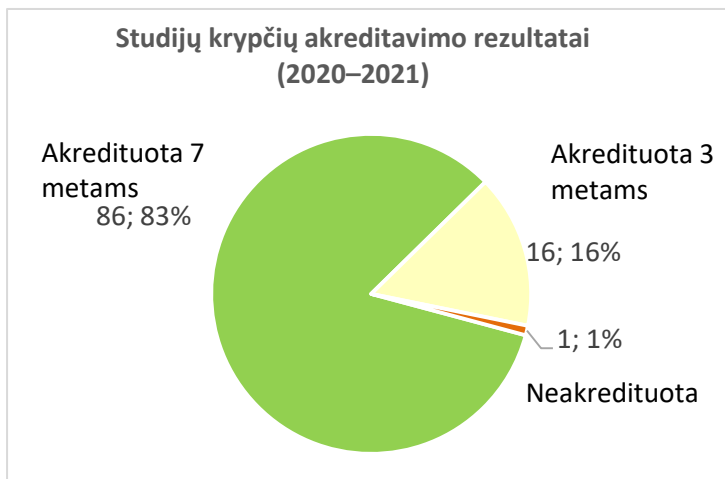

2020-2021 m. įvertintų studijų kryptių apžvalga

Nuo 2020 m. rudens iki 2021 m. pabaigos Studijų kokybės vertinimo centras (SKVC) iš viso įvertino 18 studijų kryptių studijas, vykdomas Lietuvos aukštosiose mokyklose – kolegijose ir universitetuose. Iš viso priimti 103 sprendimai dėl atskirų aukštųjų mokyklų, studijų kryptių ir pakopų įvertinimo bei akreditavimo. Įvertintų kryptių studijos vykdomos 10 universitetų ir 11 kolegijų. Visų studijų kryptių vertinimuose dalyvavo tarptautinės ekspertų grupės siekiant nešališko požiūrio platesniame kontekste, nei nacionalinis.

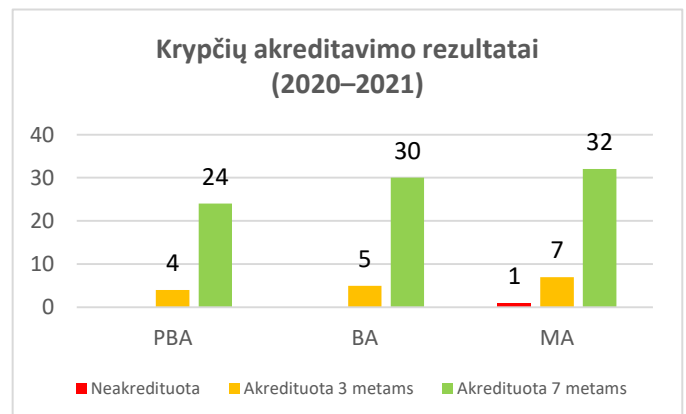
Studijų kryptių vertinimo tikslas – įvertinti visas tos pačios krypties studijas, vykdomas visose aukštosiose mokyklose vienu metu, ir nustatyti tiek aukštųjų mokyklų pajėgumus vykdyti krypties studijas, tiek ir kryptyje vykdomų programų pasiūlos racionalumą, kokybės užtikrinimo veiksmingumą ir kitus svarbius studijų įgyvendinimo bei visuomenės, darbo rinkos poreikių tenkinimo aspektus. Kiekviena studijų kryptis yra įvertinama pagal 7 vertinamąsias sritis: 1) studijų tikslai, rezultatai ir turinys; 2) mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajos; 3) studentų priėmimas ir parama; 4) studijavimas, studijų pasiekimai ir absolventų užimtumas; 5) dėstytojai; 6) studijų materialieji ištekliai; 7) studijų kokybės valdymas ir viešinimas.

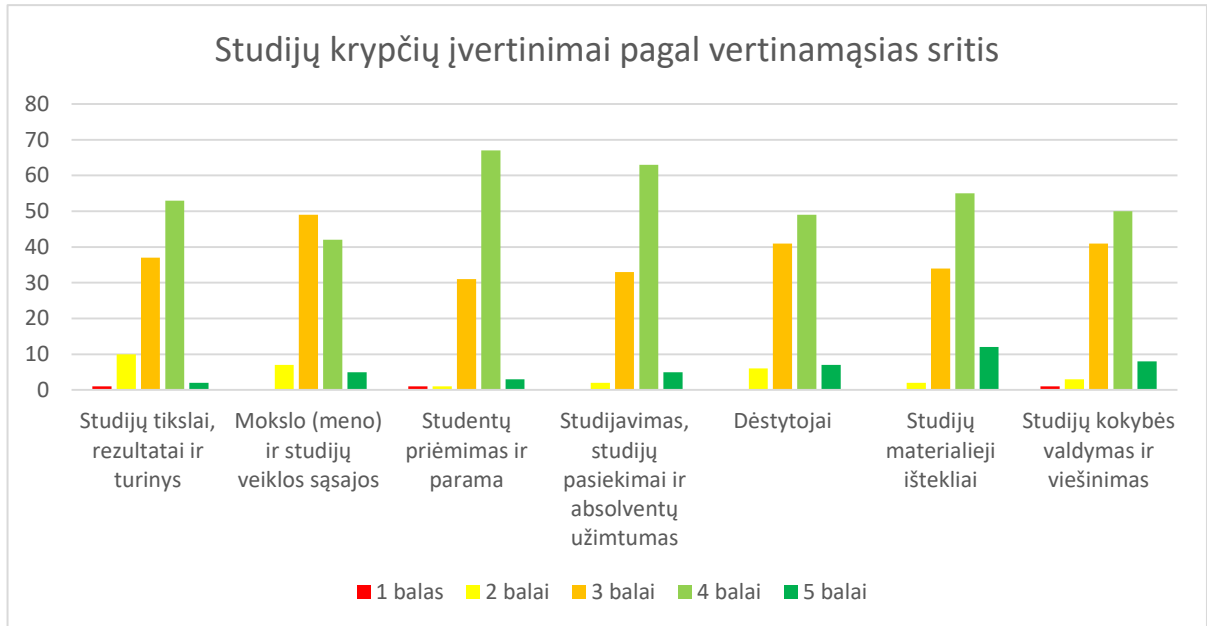
Dauguma įvertintų studijų krypties ir pakopos studijų buvo akredituotos 7 metų laikotarpiui – 83 proc. Per šį laikotarpį priimtas vos vienas sprendimas neakredituoti krypties ir pakopos studijų, ekspertams nustatčius, kad vykdomos studijos turi daug trūkumų ir aukštoji mokykla šiuo metu nėra pajėgi minėtus trūkumus pašalinti. Likusiais 16 proc. atvejų priimtas sprendimas krypties ir pakopos studijas akredituoti 3 metų laikotarpiui, per kurį aukštosios mokyklos turi imtis priemonių, kad pašalintų nustatytus trūkumus ir sustiprintų studijų įgyvendinimą

siekiant suteikti studijuojantiems studentams pakankamo lygmens studijas. Tokios studijos numatomos dar kartą įvertinti baigiantis 3 metų akreditavimo terminui tam, kad būtų nustatyta, ar aukštoji mokykla gerindama studijas padarė pakankamą pažangą.

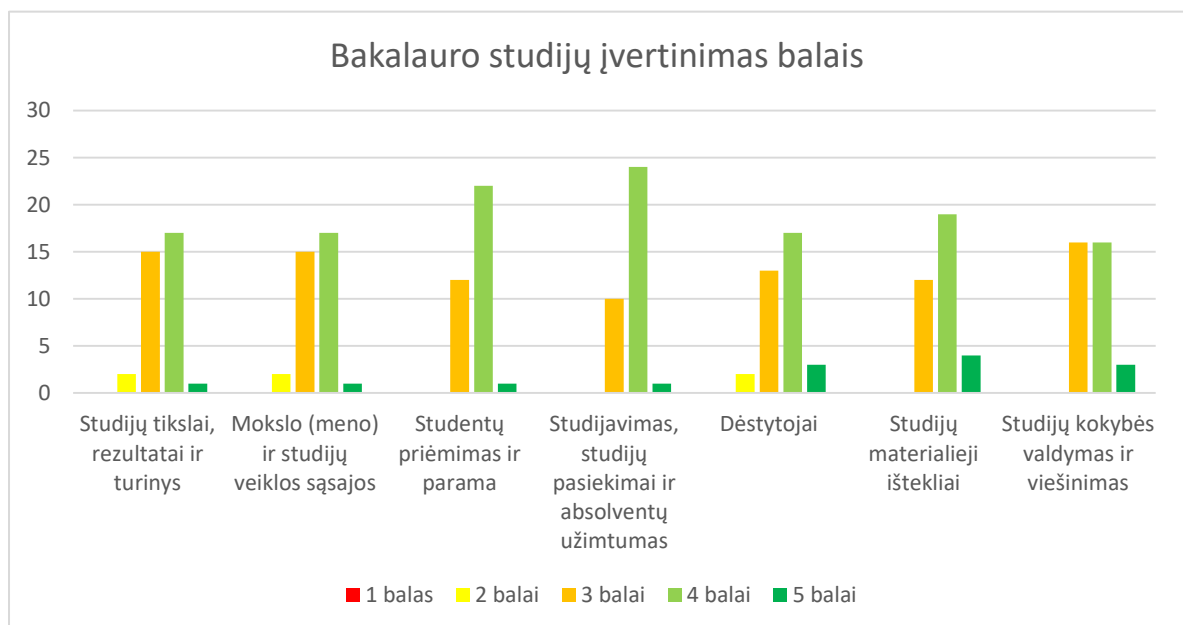
Pirmosios pakopos studijų tiek universitetuose (bakaluro studijos), tiek ir kolegijose (profesinio bakaluro studijos) akreditavimo rezultatai yra panašūs – 3 metų terminui akredituota kas septinta įvertinta studijų kryptis. Likusiais atvejais priimtas sprendimas krypties studijas akredituoti 7 metų terminui. Neakreditavimo atvejų pirmosios pakopos studijose nebuvo. Toks atvejis pasitaikė tik įvertinus magistrantūros studijas. Antrosios pakopos studijose nežymiai didesnė ir 3 metams akredituotų kryptių dalis. Tačiau tiek pirmosios, tiek ir antrosios pakopos studijos dažniausiai ekspertų įvertintos gerai ir

akredituotos 7 metų terminui. Kaip minėta aukščiau, kiekvienos krypties ir pakopos studijos ekspertų įvertintos pagal 7 vertinamąsias sritis. Kiekviena iš vertinamųjų sričių įvertinama 5 balų skalėje. Studijų kryptis ir pakopa akredituojama 7 metams, jeigu visos vertinamosios sritys yra įvertintos 3–5 balais. Jei bent viena sritis įvertinama 2 balais, kryptis akredituojama 3 metams. Įvertinus 1 balu – krypties ir pakopos studijos neakredituojamos ir baigiamos vykdyti. Kryptis vertinę ekspertai daugelį vertinamųjų sričių įvertino 4 balais, t. y. labai gerai. Taip pat nemaža dalis vertinamųjų sričių buvo vertintos gerai (3 balai), kaip neturinčios esminių trūkumų. Dažniausiai 4 balais vertintos studentų priėmimo ir paramos bei studijavimo,

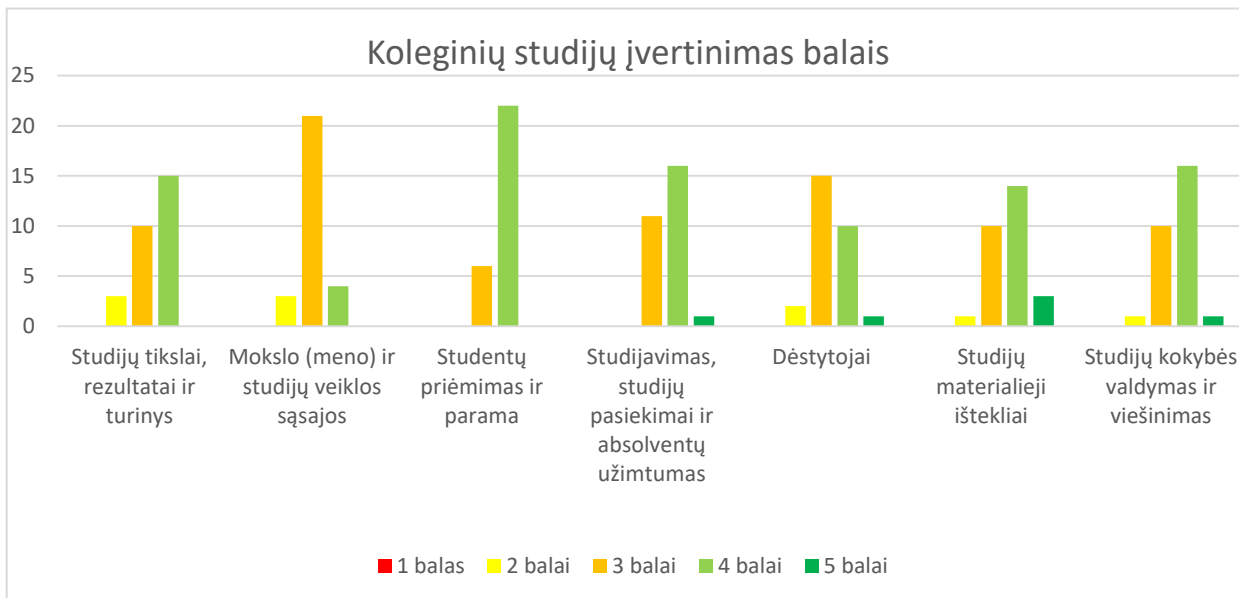

studijų pasiekimo ir absolventų užimtumo sritys. Ekspertai taip pat gerai vertino ir studijoms skiriamų materialiuųjų išteklių sritį, kuri dažniau nei kitos, susilaukė įvertinimo aukščiausiu balu – 5 – reiškiančiu, kad pasitelkiami ištekliai yra išskirtinės kokybės. Kitos vertinamosios sritys 5 balais buvo įvertintos retai,

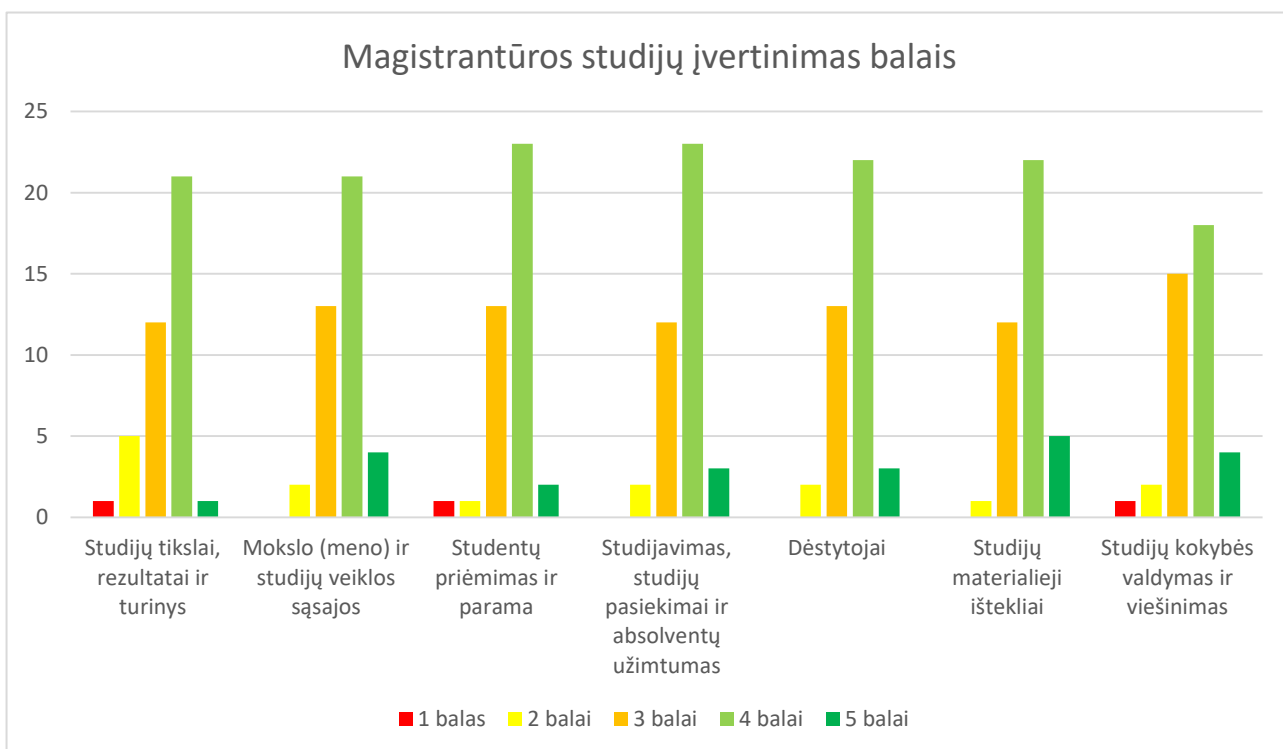

pavieniais atvejais. Panašiai materialiuosius išteklius vertino ekspertai tiek universitetinėse pirmosios pakopos, tiek ir koleginiuose studijose. Pažymėtina, kad išskirtinės kokybės pavyzdžių užfiksuota visose

vertinamosiose srityse. Tiesa, lyginant universitetines pirmosios pakopos studijas ir kolegines studijas, pastarųjų atveju išskirtinės kokybės pavyzdžių ekspertai nefiksavo (1) **studijų tikslų, rezultatų ir turinio**, (2) **mokslo (meno) ir studijų sąsajos** bei (3) **studentų priėmimo ir paramos** vertinamosiose srityse. Tačiau koleginiuose studijose išsiskiria **studentų priėmimo ir paramos** vertinamoji sritis, kuri dažniausiai vertinta kaip labai gera, t. y. jai skiriamas 4 balų įvertinimą.

Magistrantūros studijų vertinimas džiugina tuo, kad ekspertai visose vertinamosiose srityse universitetuose vykdomas studijas vertina 3–4 balais, o geriausiu 5 balų įvertinimu bent po kartą buvo įvertintos visos vertinamosios sritys. Tačiau magistrantūros studijų vertinimas išsiskiria ir tuo, kad vienintelis neakreditavimo atvejis susijęs būtent su magistrantūros studijomis, kur nepatenkinamas balas buvo skirtas 3 vertinamosiose srityse iš 7. Antrosios pakopos studijos taip pat išsiskiria ir tuo, kad 2 balų įvertinimas, nulemiantis 3 metų akreditaciją, buvo skirtas visose septyniuose vertinamosiose srityse, o dažniausiai taip buvo vertinama **studijų tikslų, rezultatų ir turinio** vertinamoji sritis.

Kaip vieną labiausiai tobulintinų vertinamųjų sričių ekspertai išskiria **mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajų** sritį. Tai nauja vertinamoji sritis, kurios, kaip atskiros, nebuvo anksčiau vykdytame studijų programų vertinime. Mokslinės veiklos aspektai dažniausiai buvo įvertinami analizuojant programoje dėstančių dėstytojų kvalifikaciją. Nors ši sritis dažniausiai įvertinama kaip vidutiniškai gera, ekspertai, vertindami studijų kryptis, beveik visais atvejais pažymi, kad aukštosiose mokyklose vykdomi moksliniai tyrimai, mokslo taikomoji veikla yra nepakankamai aukšto lygmens, dažnai apsiribojanti nacionaliniu lygiu. Todėl ekspertai ragina aukštąsias mokyklas stiprinti mokslinių tyrimų sritį, skatinant dėstytojus ir tyrėjus vykdyti tarptautinio lygio mokslinius tyrimus, mokslo taikomąją veiklą, įsitraukti į tarptautines tyrėjų grupes ir publikuoti bendrus tyrimų rezultatus pripažintuose tarptautiniuose mokslo leidiniuose. Taip pat svarbu, kad aukštosiose mokyklose būtų plėtojama aukšto lygio mokslinė veikla, susijusi su studijomis ir į kurią būtų daugiau įtraukiami gambiausi studentai, ypač magistrantūroje. Pažymima, kad daugeliu atvejų aukštosiose mokyklose yra užtekinai kvalifikuotų dėstytojų ir tyrėjų, tačiau jie skiria nepakankamą dėmesį vykdyti aukšto tarptautinio lygio mokslinę veiklą, o nemažą dalį jų krūvio sudaro paskaitų skaitymas.

Taip pat ekspertai atkreipia dėmesį į **žemą dėstytojų tarptautinį mobilumą**, stažuotes ir pan. Tai tiesiogiai susiję ir su jų vykdomos mokslinės veiklos rezultatais, tyrimų rezultatų publikavimu nacionaliniuose mokslo leidiniuose. Rekomenduojama skatinti dėstytojus naudotis galimybėmis tobulinti užsienio kalbų žinias, vykti į užsienio mokslo ir studijų institucijas, daugiau įsitraukti į tarptautinius mokslo projektus, skelbti bendrus mokslinių tyrimų rezultatus tarptautiniu mastu pripažintuose mokslo leidiniuose. Taip pat dėti pastangas pritraukiant užsienio dėstytojus atvykti į Lietuvos aukštąsias mokyklas tiek skaityti paskaitų, tiek ir vykdyti mokslinius tyrimus su lietuvių tyrėjais.

Tarptautinio judumo problemą ekspertai išskiria ir nagrinėdami **studentų mobilumo rodiklius**. Aukštosios mokyklos informuoja apie įvairias tarptautinio judumo galimybes studentams, tačiau jomis pasinaudojančių studentų nėra daug. Dalis studentų dar studijuodami susiranda darbą ir tai neigiamai veikia jų galimybes išvykti į mainų programą užsienyje. Pasitaiko atvejų, kai pagal mainų programas studijavę studentai, grįžę į savo aukštąją mokyklą, susiduria su užsienyje sukauptų studijų kreditų įskaitymo problemomis, kas irgi neigiamai veikia kitų studentų motyvaciją aktyviau naudotis akademinėmis mainų programomis. Dar silpniau atrodo į Lietuvos aukštąsias mokyklas atvykstančių užsienio studentų dalinėms studijoms situacija. Kaip dalinį problemos sprendimą ekspertai siūlo naudoti virtualų mobilumą. Taip pat daugiau dalykų dėstyti ir užsienio kalba, organizuoti kultūros kursus, leidžiančius pasiruošti studijoms ir gyvenimui kitoje kultūrinėje aplinkoje.

Kai kuriose studijų kryptyse, ypatingai technologijos ir inžinerijos kryptių grupėse, grėsmingai **mažėja studentų skaičiai**. Pasitaiko atvejų, kai nesurenkamas pakankamas norinčių studijuoti studijų programoje skaičius arba priėmimas į programa vykdomas tik kas antrus metus. Tai kelia grėsmę programoms vykdančių fakultetų ar katedrų stabiliam darbui, o ilgainiui su parengtų specialistų trūkumu gali susidurti verslo, pramonės įmonės ir organizacijos. Todėl tiek aukštosios mokyklos, tiek ir valdžios institucijos raginamos dėti pastangas pritraukiant pakankamus studentų srautus į Lietuvai svarbias kryptis, skirti joms tikslesnes studijų vietas, užtikrinti tinkamą finansavimą.

Lietuvos aukštosiose mokyklose įvairių kryptių studijose dirba daug patyrusių ir savo profesijai atsidavusių dėstytojų. Tai pastebi ekspertai ir dažnai išskiria šį aspektą kaip labai teigiamą. Tačiau tuo pačiu ekspertai pastebi, kad aukštosiose mokyklose turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys **dėstytojų didaktiniam pasiruošimui**, didaktinių kompetencijų ugdymui, tobulinimui. To reikia, kad dėstytojai būtų geriau pasirengę dirbti su studentais, naudotų įvairesnius ir inovatyvius studijų metodus, pasiekimų vertinimo būdus. Atkreipiamas dėmesys, kad tik keliose aukštosiose mokyklose dėstytojo didaktinėms kompetencijoms ugdyti yra skiriamas dėmesys, todėl siūloma dalintis patirtimi ir panašias praktikas diegti visose aukštosiose mokyklose.

Pagyros dažnai išsakomos dėl aukštosiose mokyklose sukurtų **vidinio kokybės užtikrinimo sistemų**, kurios yra išsamiai aprašytos, taikomos visos aukštosios mokyklos mastu, tuo rūpinasi atitinkami padaliniai renkantys ir analizuojantys su studijomis susijusius duomenis, veikia studijų programų ar krypčių komitetai, kurie tiesiogiai atsakingi už studijų įgyvendinimą, priežiūrą ir tobulinimą. Į vidinį kokybės užtikrinimą įtraukiami studentai, darbdaviai, kiti socialiniai partneriai, stengiamasi atliepti darbo rinkos poreikius. Pažymima, kad kolegijų bendradarbiavimas su regiono darbdaviais, socialiniais partneriais yra itin ryškus. Aukštosios mokyklos vykdo įvairias apklausas, skirtas įvertinti pasitenkinimą studijų kokybe, gauti pasiūlymų dėl tobulinimo. Nors tokios priemonės yra vertinamos gerai, atkreipiamas dėmesys, kad dažnai susiduriama su žemu studentų dalyvavimu apklausose. Ekspertai atkreipia dėmesį, kad tiek studentai, tiek ir socialiniai partneriai išsako pastebėjimą, kad suinteresuotumas dalyvauti apklausose mažėja dėl to, kad jiems nėra teikiamas **grįžtamas ryšys apie apklausų rezultatus bei veiksmus** apie tai, kaip apklausų rezultatais yra pasinaudojama, kokie pokyčiai yra vykdomi. Tad aukštosioms mokykloms rekomenduojama gerinti komunikaciją ir su studentais bei išoriniais partneriais aptarti apklausų rezultatus bei informuoti apie priimtus sprendimus, numatomus vykdyti arba jau įgyvendintus pokyčius, kuriuos nulėmė apklausų, aptarimų rezultatai.

Apibendrinimas

Apibendrinant per pirmuosius metus įvertintų krypčių studijas, galima teigti, kad Lietuvos aukštosiose mokyklose vykdomos studijos yra pakankamai kokybiškos, nors jose netrūksta tobulintinų dalykų. Dauguma studijų krypčių yra akredituojamos 7 metų terminui, tačiau verta pastebėti, kad dauguma įvertintų studijų krypčių yra įvertintos gana vidutiniškai. Dominuojantis vertinamųjų sričių įvertinimas yra 3 balai, o iš viso nuo 21 iki 27 balų įvertintų atvejų sudaro daugiau nei pusę (63) visų įvertintų studijų krypčių (skaičiuojant atskirai pagal aukštąją mokyklą, studijų kryptį ir pakopą). Labiausiai tobulintiniais dalykais ekspertai išskiria mokslinės veiklos lygio kėlimą, su studijomis susijusių aukšto lygio mokslinių tyrimų vykdymą ir integravimą į studijas, akademinį dėstytojų ir studentų judumą, dėstytojų didaktinių kompetencijų ugdymą, grėsmingai mažėjantį studentų skaičių kai kuriose studijų kryptyse, grįžtamojo ryšio užtikrinimą studentams ir socialiniams partneriams.

Tačiau ekspertai išskiria ir nemažai gerų pavyzdžių, kuriais siūlo dalintis tarp aukštųjų mokyklų, kad gerą patirtį perimtų ir kitos aukštosios mokyklos. Tarp teigiamų aspektų ekspertai išskiria visuotinai įdiegtas vidines kokybės užtikrinimo sistemas, gerus ryšius su socialiniais partneriais, ypatingai kolegijų sektoriuje, vykdančios studijas naudojamus materialiuosius išteklius – bibliotekas, skaityklas, auditorijas, prieigą prie elektroninių leidinių, studentams teikiamą paramą. Išskirtinai gerai įvertintos Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje vykdomos muzikos krypties studijos, ISM vadybos ir ekonomikos universiteto rinkodaros krypties studijos – jos buvo įvertintos vienais aukščiausių balų.